Behoud de toegevoegde maatschappelijke, culturele en duurzame waarde van 12 tijdelijke plekken in Amsterdam-Noord

Buurthuis De Bol (BdB) / De Ceuvel (Ceu)Het Groene Veld (HGV)
Helen's Free Food Market (HFFM)/ De Lokatie (Lok) / NoordOogst (NO)
De Modestraat (Ms) / De Moestuinschool (Moe) / PEXPO (PX)
Rewind Music Studio (RMS)/ De VerbroederIJ (Ver) / De Vliegtuin (Vli)

Mede mogelijk gemaakt door Aanpak Noord

Infographic 2

Samenvatting 7

Inleiding 8

Wie we zijn 9

Noord in ontwikkeling 10

Tijdelijkheid als kans 11

Huidige perspectief van de plekken van WNMW 12

Waarde van de plekken van WNMW 14

Sociaal domein 15

Sociale waarde in context 15

Beleid sociaal weefsel 16

Beleid kansengelijkheid 18

Economie en ondernemen 20

Economische waarde in context 20

Beleid buurteconomie 21

Beleid maakindustrie en ambacht 21

Beleid sociaal ondernemen 22

Stadmaken 24

De waarde van Stadmaken in context 24

Beleid Samen Stadmaken en Democratisering 25

Beleid Vrije Ruimte 26

Groen en circulariteit 28

Groene waarde in context 28

Beleid rigoureus vergroenen 31

Beleid stadslandbouw 31

Beleid circulaire economie 32

Kunst en cultuur 34

Culturele waarde in context 34

Beleid spreiding 35

Beleid talentontwikkeling 36

Beleid broedplaatsen 36

Toekomst 40

Locatieafhankelijkheid 42

Aanbevelingen 45

Voetnoten 49

WAT NIET MAG WIJKEN

De maatschappelijke, culturele en duurzame waarde van 12 tijdelijke plekken in Amsterdam-Noord

NoordOogst

- **1,5 mld** vermeden voedselkilometers p.j.
- **60 k** bezoekers p.j. leren over lokale voedselproductie, natuur en gezondheid
- **18** ondernemingen — 65 arbeidsplaatsen, inkoop & verkoop grotendeels in Noord
- **15** culturele evenementen — 8.000 bezoekers p.j
- **2000** deelnemers workshops en ronleidingen p.j.
- **3000** betrokken vrijwilligers
- **20 ton** groenten — 30 ton paddenstoelen; 1,2 ton vlees; 1 ton voedselbosproducten; 25.000 eierenducten

De Lokatie

- **100** werkplekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt
- **1,5 mln** kilo goederen ingezameld, 96% hergebruikt
- **2168 ton** CO2-besparing p.j.
- **100K** klanten p.j.
- **Sociale Firma** met jobcoaching voor werknemers

De Ceuvel

- **Betaalbare** maak- & experimenteerruimte
- **30** ateliers — 50 gebruikers
- **Ontwikkelmogelijkheden** voor 20 tot 30 jonge makers p.j.
- **2** buurtgerichte culturele evenementen p.j.

De Vliegtuin

- **Buurtmaaltijd** op donatie & maatschappelijke programmering
- **buurtboot** Gratis beschikbaar voor activiteiten door bewoners
- **Betaalbare werkplek** voor 84 sociale & duurzame ondernemers
- **4.500m2** vervuilde grond gereinigd met fytoremediatie
- **24** culturele publiekevenementen p.j.

Het Groene Veld

- **14** festivaldagen — 24 clubavonden, 29 concerten, 16 theatervoorstellingen p.j.
- **8.500 uur** aan stimulering van creatieve & ambachtelijke vaardigheden p.j.
- **38.000** vrijwilligersuren p.j. — 550 vrijwilligers
- **87** buurtbijeenkomsten p.j. — 4.500 bewoners bij buurtactiviteiten p.j.
- **87k kilo** voedselverspilling voorkomen

De Modestraat

- **Buurtmaaltijd** taalcafé, buurtlunch voor 70+
- **Programmering** die is ontstaan vanuit bewonersinitiatieven
- **40** deelnemers & vrijwilligers p.w. in het naaiatelier
- **15K** kledingwissels p.j
- **60%** stadspaskorting op alle activiteiten

Buurthuis De Bol

- **Huiswerkbegeleiding** & activiteiten voor jongeren
- **Vast inloopspreekuur** voor toeslagengedupeerden
- **Incubator** voor bewonersinitiatieven
- **Ondersteuning** voor bewoners met ideeën voor een onderneming
- **Jamsessie** & kunstworkshops voor jong & oud

PEXPO

- **6.000** kunst- & cultuurbezoekers p.j., grotendeels uit de buurt
- 6-8 exposities; 20 workshops; 4-6 workshopreeksen; 4 grotere evenementen p.j.
- **Ruimte & begeleiding** voor (cultureel) bewonersinitiatief
- **14** vrijwilligers
- **Buurtgerichte (kunst)activiteiten** bij alle expo's

Moestuinschool

- **25** vrijwilligers langdurig betrokken
- **4 kilo** groenten per deelnemer p.w.
- **Uitstroom** van 40 ervaren stadslandbouwers p.j.
- **900m2** groen gerealiseerd & onderhouden door bewoners

Rewind Music Studio

- **Sponsoring & advies** voor culturele evenementen in Noord
- **800 bands** in verhuursysteem

Helen's Free Food Market

- **Mede-initiatiefnemer** van Voedselcirkel Amsterdam
- **36 ton** eten gered p.j.
- **306 ton CO2** bespaard Sinds oprichting
- **gratis gezond eten** voor 100 gezinnen p.w.
- **40** vrijwilligers

De VerbroederIJ

- **100** vrijwilligers
- **Sociale Firma** daginvulling & participatieplekken
- **Incubator** voor buurtinitiatief
- **10.000** bezoeken aan culturele evenementen p.j
- **5500** deelnames aan buurtgerichte activiteiten p.j.
- **50%** stadspaskorting op eten & drinken
- **500m2** moestuin voor & door de buurt.

Sociaal Domein · Stadmaken · Economie en ondernemen · Groen en circulariteit · Kunst en cultuur

SAMENVATTING

Het sociale en culturele ecosysteem in Amsterdam-Noord staat onder druk. Vele plekken die in tijdelijkheid zijn ontstaan en inmiddels van groot belang zijn voor bewoners, staan op het punt om te verdwijnen. Noord kende al omvangrijke sociale uitdagingen en door de snelle groei nemen de tegenstellingen toe. De ruimte die er op dit moment is voor laagdrempelige maatschappelijke, culturele en groene initiatieven moet worden gekoesterd, want de waarde die hier jarenlang door bewoners, ondernemers, makers en vrijwilligers is opgebouwd, laat zich niet zomaar vervangen. Om ervoor te zorgen dat het snel groeiende stadsdeel Noord veerkrachtig en leefbaar blijft, zijn nu politieke en bestuurlijke keuzes in gebiedsontwikkeling en vastgoed nodig.

Wat Niet Mag Wijken vertegenwoordigt 12 plekken, grotendeels ontstaan op initiatief van bewoners, die een essentiële rol vervullen naast de systeemwereld in kwetsbare en nieuwe buurten. In dit rapport maken we hun waarde inzichtelijk aan de hand van gemeentelijke beleidsterreinen. Ook geven we aanbevelingen voor hoe de gemeente, samen met bewoners, die waarde kan behouden en versterken.

Kerncijfers:
- **Meer dan 385.000 bezoeken per jaar.**
- **Meer dan 18.000 actieve deelnames aan programmaonderdelen per jaar.**
- **Minstens 1500 vrijwilligers actief.**
- **Minstens 60.000 bezoeken aan publieke evenementen.**
- **Opgeteld 120 fte betaalde arbeid.**
- **Ongeveer 2350 evenementen, workshops en andere publieke programmaonderdelen per jaar.**
- **Een totale jaarbegroting van minstens € 11,5 miljoen.**

Waarde per beleidsthema:

Sociaal domein / kansengelijkheid
De plekken functioneren als informele maatschappelijke voorzieningen: laagdrempelige plekken waar bewoners binnenkomen, mee gaan doen, vrijwilligerswerk oppakken, talent ontwikkelen en soms verdere ondersteuning of doorverwijzing vinden.

Sociale cohesie en vertrouwen
In buurten waar wantrouwen richting overheid en instituties groot is, bouwen deze plekken aan verbinding en betrokkenheid. Ze bereiken mensen die formele systemen vaak moeilijk weten te vinden.

Economie en ondernemen
De plekken bieden betaalbare ruimte voor makers, kleine ondernemers, sociale initiatieven en buurtgerichte voorzieningen. Ze houden vormen van bedrijvigheid in stand die in de Amsterdamse vastgoedmarkt steeds moeilijker een plek vinden.

Maakindustrie en ambacht
Ze bieden ruimte voor ambacht, productie en ontwikkeling van makers en dragen bij aan het ontstaan van maakgemeenschappen.

Groen en circulariteit
In een verdichtend stadsdeel dragen verschillende plekken bij aan stadslandbouw, hergebruik, korte ketens, vergroening en toegankelijke, groene buitenruimte.

Kunst en cultuur
De plekken vormen een inclusieve, laagdrempelige culturele infrastructuur: podia, oefenruimtes, presentatieplekken en ontwikkelplekken, deels voor makers en publiek dat niet vanzelfsprekend door de institutionele sector wordt bereikt.

Samen stadmaken
Bewoners, vrijwilligers en gebruikers beheren, programmeren en ontwikkelen hier actief mee. Deze plekken brengen democratisering in de praktijk en stimuleren en faciliteren bewonersinitiatief.

INLEIDING

Overal in Amsterdam-Noord bloeien plekken die niet te plannen zijn: Een oude loods waar muziek klinkt, maakplaatsen in de rafelranden van de stad, een tuin tussen de flats, een buurthuis opgezet door de buurt. Hier bouwen bewoners, makers en dromers aan iets wat moeilijk in economische waarde te vangen is: gemeenschap. De tentoonstelling Wat Niet Mag Wijken (PEXPO, september-oktober 2025) maakte zichtbaar hoeveel culturele, maatschappelijke en duurzame ondernemingen en organisaties in Amsterdam-Noord van betekenis zijn voor hun omgeving en de stad. Tegelijkertijd werd duidelijk dat deze initiatieven onder druk staan door aflopende contracten, herontwikkeling en veranderingen op de vastgoedmarkt en in beleid. Wanneer zulke plekken verdwijnen, verdwijnt niet alleen een programma of een gebouw, maar ook een sociale infrastructuur, vrijwilligersnetwerk, maakruimte, experimenteerruimte en de route waarlangs bewoners van langskomen naar meedoen kunnen groeien. Het gaat om een netwerk dat een essentiële rol vervult naast de formele voorzieningen in Noord, plekken die bovendien voorzien in aanbod dat schaars is in hun buurt of in de stad.

Gedurende de loop van de tentoonstelling kwamen de geportretteerde plekken bijeen vanuit de wens om gezamenlijk te werken aan versterking van het sociaal-culturele ecosysteem. We hebben het doel gesteld om het bestaande momentum om te zetten in een duurzame organisatievorm, die aansluit bij het beleid van Aanpak Noord: het versterken van samenwerkingen en lokaal ondernemerschap, met als doel om maatschappelijke meerwaarde te creëren en te behouden. Het gaat niet om het claimen van rechten voor bestaande tijdelijke plekken, maar om gezamenlijk te onderzoeken hoe de diverse waarden van deze plekken behouden kunnen blijven voor Noord en voor de stad als geheel. Hierbij maken we gebruik van de kennis en ervaring binnen de groep van *Wat Niet Mag Wijken* (WNMW) en van andere ervaren stadmakers en onderzoekers. Om beleidsmakers, het stadsdeel, de centrale stad en raadsleden grip te geven op waar het nu eigenlijk om gaat, geven we met dit rapport inzicht in hoe en hoeveel deze plekken bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen. Daarna geven we adviezen over hoe deze waarden behouden kunnen blijven ten tijde van een noodzakelijke, grootschalige herontwikkeling.

Onze bevindingen zijn gebaseerd op een enquête die is ingevuld door de plekken, deskresearch naar relevant beleid en het netwerk van culturele en maatschappelijke initiatieven in Noord en gesprekken met de initiatiefnemers van de plekken, onderzoekers en stadmakers. De plekken van WNMW vormen een dwarsdoorsnede van het sociaal-culturele ecosysteem, gelukkig zijn er veel meer organisaties en ondernemers die bijdragen. Helaas staat ook hiervan een groot deel onder druk door stedelijke herontwikkeling.

Dit rapport is tot stand gekomen met ondersteuning vanuit Aanpak Noord.

WIE WE ZIJN

Wij zijn 12 plekken in Amsterdam-Noord met een maatschappelijke meerwaarde op het gebied van verbinding, cultuur, duurzaamheid, lokale democratie, economie, emancipatie, innovatie, mentale en fysieke gezondheid, inclusie en meer. We brengen mensen samen, stimuleren creativiteit en zorgen voor gemeenschapszin, begrip, solidariteit, biodiversiteit en circulariteit. Onze plekken zijn ontstaan uit idealen en behoeftes van bewoners en worden gedragen door gemeenschappen die zich inzetten om hun omgeving mooier, socialer en duurzamer te maken.

We overstijgen beleidsterreinen en passen niet altijd binnen de kaders van de systeemwereld. Daardoor zijn we soms moeilijk te begrijpen of te plaatsen in de logica van beleid en vastgoedontwikkeling. We zijn kwetsbaar in het huidige economische systeem: niet enkel gericht op winst, maar wel afhankelijk van vergunningen, subsidies en betaalbare ruimte - in een overspannen vastgoedmarkt waar commerciële partijen de toon zetten. Toch tonen we ondernemerschap, veerkracht en vindingrijkheid, door te groeien in de kieren van de stad, door zelf inkomsten te genereren en door samen te werken met particuliere geldschieters.

We vormen een vitale infrastructuur die onder druk staat in Noord (en in heel Amsterdam): bij ons is ruimte voor grootstedelijke kunst en cultuur, en voor bewoners om zelf iets te organiseren, om zichzelf te ontwikkelen, te ontmoeten en samen te werken. De waarde die hieruit ontstaat is niet vervangbaar - ze is het resultaat van jarenlange, grotendeels vrijwillige inzet. Onze plekken dragen vandaag al bij aan de leefbaarheid van de stad. Ze laten zien dat stedelijke groei en menselijke maat kunnen samengaan, en dat echte rijkdom niet in stenen zit, maar in wat mensen samen tot leven brengen.

NOORD IN ONTWIKKELING

Er wonen op dit moment meer mensen dan ooit in Amsterdam, terwijl het ook moeilijk is voor velen om in de stad te blijven wonen: in 2025 vertrok bijna 9,3%[1] van de Amsterdammers. Dit percentage is hoog in vergelijking met andere grote Nederlandse steden en is de afgelopen jaren gestaag groter geworden. Met name door instroom vanuit het buitenland, waaronder steeds meer kapitaalkrachtige kenniswerkers, blijft de stad toch groeien. Deze ontwikkeling roept de vraag op wat het met een stad doet als mensen er steeds korter wonen. Juist langverblijvers dragen bij aan het sociale weefsel.

In een historische binnenstad is weinig ruimte voor nieuwbouw, waardoor een groot deel van de bouwopgave is gericht op de randen van de stad, waaronder Amsterdam-Noord. Met een verwachte bevolkingsgroei in dit stadsdeel van bijna 50% tussen 2020 en 2050[2], de grootste van alle stadsdelen, is de bouwopgave enorm. De stedelijke herontwikkeling zorgt voor verschuivingen in de woonvoorraad: het aandeel sociale huurwoningen in dit stadsdeel is de afgelopen tien jaar flink afgenomen, van 62,2% in 2015 naar 46,7% in 2023[3], terwijl het aandeel koop en dure of middeldure huur groter is geworden. Met de instroom van nieuwe bewoners en kapitaal zijn de sociale en economische tegenstellingen toegenomen[4].

Door de stedelijke ontwikkeling in Noord waren er ook kansen voor nieuwe initiatieven. In navolging van het NDSM-terrein hebben Buiksloterham en het Hamerstraatgebied zich in hoog tempo ontpopt als hotspots voor cultuur, haute cuisine en uitgaan. Noord is een bruisend en kosmopolitisch stadsdeel geworden, maar een keerzijde van deze ontwikkeling is dat een groot deel van de ontstane voorzieningen niet zijn gericht op veel van de oud-Noorderlingen, wat de druk die zij ervaren op hun leefwereld vergroot. Gelukkig zijn er ook vele plekken en initiatieven geboren die zijn gericht op verbinding en solidariteit, die zijn opgezet vanuit een wens van bewoners om de buurt en de stad waarin ze wonen zelf mede vorm te geven. Deze initiatieven dragen bij aan ontmoeting, gemeenschapsvorming en betrokkenheid van bewoners. Dit toont de kracht van de bewoners en ondernemers in Noord: onder uitdagende omstandigheden, waaronder grote onzekerheid, hebben ze ongelofelijk veel waarde gecreëerd.

Tijdelijkheid als kans

Niet alleen voor de initiatiefnemers, maar ook voor ontwikkelaars en beleidsmakers is de tijdelijkheid een kans gebleken: door de ruimte die er even was, is duidelijk geworden waar bewoners toe in staat zijn wanneer ze een plek hebben. Waar behoefte aan is in het stadsdeel en de buurten. Welke zorgen en problemen bewoners zelf, in samenwerking, kunnen adresseren. Bovendien heeft de tijd inmiddels uitgewezen welke partijen in staat zijn om te professionaliseren en meer langdurig impact te maken. We pleiten ervoor om de tijdelijkheid als een echte kans te zien om te ontdekken welke waarde langdurig kan worden verzilverd.

Nu is het moment om door te pakken: door de gentrificatie en stedelijke herontwikkeling staat de ruimte voor culturele of sociale initiatieven, kleine ondernemers en plekken voor bewoners enorm onder druk. De rafelranden worden volgebouwd en door de stijgende vastgoedprijzen is het moeilijk voor bestaande plekken om nieuwe huisvesting te vinden. De oprichting van Aanpak Noord in 2021, op initiatief van de bewoners van Red Amsterdam Noord en met steun van de gemeente, getuigt ervan dat het stadsdeel en de centrale stad zich bewust zijn van de huidige uitdagingen. Waardevolle initiatieven in Noord worden gezien en erkend. Er is toewijding om in samenwerking met bewoners en ondernemers aan oplossingen te werken. En gelukkig zijn er in Noord genoeg daadkrachtige en ondernemende bewoners te vinden. Met dit rapport geven we handvatten om tijdelijkheid om te zetten in duurzaamheid.

De Modestraat

Hier wordt je onderdeel van een team samen met andere vrijwilligers.

vrijwilliger

Een prachtige plek waar jong en oud elkaar ontmoeten tijdens cursussen, het drinken van een heerlijke kop koffie, het ruilen van kleding in de wisselboetiek of tijdens een andere bijeenkomst.

bezoeker

HUIDIGE PERSPECTIEF VAN DE PLEKKEN VAN WNMW

Van de viertien plekken die onderdeel waren van de tentoonstelling van WNMW, zijn er inmiddels vier verdwenen of dakloos: De Ruimte en Neef Louis waren eind 2024 al gestopt, **Rewind Music Studio** heeft het pand in het Hamerkwartier eind november 2025 verlaten en **PEXPO** heeft in december zijn deuren gesloten. Voor De Ruimte is er geen toekomst meer en voor Neef Louis in ieder geval niet in Amsterdam. **PEXPO** heeft van het Amsterdams Fonds voor de Kunst een tweejarige groeisubsidie gekregen, maar moest tegelijkertijd zijn pand verlaten. Dit jaar zal er nomadisch programma worden gemaakt, op de langere termijn is een vaste locatie nodig voor het opbouwen en in stand houden van een gemeenschap. René Siebel, initiatiefnemer van **Rewind Music Studio**, is in de hele stad op zoek naar een nieuwe plek.

Van alle andere plekken die in de tentoonstelling voorkwamen, heeft alleen De Rietwijker een concreet toekomstperspectief: naast het huidige pand wordt een nieuwe broedplaats gebouwd, De Nieuwe Rietwijker, die door Urban Resort zal worden beheerd. Hierin is ook plek voor een structurele buurtprogrammering. Voor alle andere partijen geldt dat er na 2027 nog geen perspectief is op voortbestaan in de huidige vorm. Ook op de korte termijn zijn de gevolgen hiervan groot: grote investeringen zijn onmogelijk en veel energie gaat naar het creëren van perspectief op voortbestaan. De meeste initiatiefnemers hebben meerdere ijzers in het vuur en de oplossingsrichtingen die ze kiezen, zijn interessante voorbeelden van hoe een meer inclusieve manier van stedelijke ontwikkeling kan worden bewerkstelligd. Zo zijn meerdere partijen bezig met een plan om zelf, in coöperatief verband, hun grond of pand te ontwikkelen.

WAARDE VAN DE PLEKKEN VAN WNMW

De plekken die in dit rapport worden besproken, zijn zeer divers van aard en voor de meeste geldt dat ze veel, uiteenlopende activiteiten ondernemen. Voor ontwikkelaars en de gemeente is het daarom niet altijd eenduidig wie of wat ze voor zich hebben, en vice versa is het voor de initiatiefnemers vaak ingewikkeld om te weten waar en met welke insteek ze moeten aankloppen bij institutionele partijen. Hoewel deze complexiteit zorgt voor uitdagingen, is ze ook onderdeel van de kracht en kwaliteit van de plekken: ze staan in nauw contact met hun omgeving en hun activiteiten worden deels bepaald door behoeften van bewoners. En die zijn nu eenmaal uiteenlopend. Om grip te krijgen op de waarde die wordt gegenereerd door de hele groep van WNMW, hebben we door de gemeente geformuleerde beleidsthema's en -doelen als kader genomen voor een inventarisatie van de output van de groep. We hebben dit gedaan middels een enquête en gesprekken. Hieronder wordt per beleidsthema inzicht gegeven in de waardecreatie van de plekken.

SOCIAAL DOMEIN

- **Met 20,6% meer minimahuishoudens in Noord dan stedelijke gemiddelde van 17%.**
- **Door instroom nieuwe bewoners komt kansengelijkheid verder onder druk te staan.**
- **In het stadsdeel zijn weinig plekken voor ontmoeting tussen diverse bewonersgroepen.**
- **Stevige sociale uitdagingen, met name in Noord-Oost en Oud-Noord.**
- **In Noord-Oost is het voorzieningenniveau laag, de Modestraat en Buurthuis De Bol hebben hier een essentiële rol.**
- **Juist informele of door bewoners gedragen voorzieningen, zoals die van WNMW, zijn goed in het verbinden van bewonersgroepen.**

Sociale waarde in context

Kansengelijkheid staat in Amsterdam-Noord onder druk. Met 20,6% minimahuishoudens is het stadsdeel aanzienlijk armer dan het stedelijk gemiddelde van 17%[5]. Gelukkig kent Noord een solide professionele infrastructuur van maatschappelijke voorzieningen, met de Buurtteams van Doras, de Jongerencentra van Dock en de Buurtkamers en Huizen van de Wijk, die door verscheidene welzijnsorganisaties worden gerund. Het platform Wijknetwerken Amsterdam Noord zet zich in voor verbinding tussen de verschillende organisaties en bewonersinitiatieven die in Noord actief zijn, en een organisatie als Civic zoekt de samenwerking op met actieve bewoners. **Buurthuis De Bol** en het platform Noordse Vrouwen zijn hier mooie voorbeelden van.

Gelegenheden voor bewoners van uiteenlopende achtergronden om elkaar te ontmoeten, zijn er echter weinig in het stadsdeel, terwijl die op dit moment juist van belang zijn. Pal naast de Bloemenbuurt, die decennialang is verwaarloosd en die grotendeels uit sociale huurwoningen bestaat, verrijst de wijk Overhoeks, waar veel koop- en duurdere huurwoningen komen. Aan de IJ-oever zijn voor deze koopkrachtige bewoners veel voorzieningen, waar niet alle bewoners in de Bloemenbuurt van kunnen profiteren. Stedelijke ontwikkeling brengt ook elders in Noord een verandering in de bewonerssamenstelling met zich mee: er komen steeds meer jonge en hoogopgeleide bewoners die relatief veel te besteden hebben. Juist meer informele maatschappelijke voorzieningen die gedragen worden door bewoners, zoals die van WNMW, kunnen zorgen voor verbinding. Bovendien betrekken ze doelgroepen die moeilijk te bereiken zijn, zoals kwetsbare jongeren of vrouwen met een taalachterstand, en geven bewoners de gelegenheid om zelf initiatief te nemen en hun buurt of stad mede vorm te geven. Voorbeelden van relevante organisaties zijn Verdedig Noord, Roze Tanker, **De VerbroederIJ**, **Modestraat**, **Buurthuis De Bol**, Mama Louise, Buuf & Buur, Buurthuis Van der Pek, Muziekstraat, Banne Bruist en Buurtfeest Alles is Noord. Ook **PEXPO** speelt een belangrijke rol door creativiteit te gebruiken als middel voor verbinding tussen oude en nieuwe Noorderlingen. Amsterdam-Noord heeft gelukkig ook een stevig netwerk van bewonersgroepen en formele en informele verenigingen. Hoewel dit netwerk bijdraagt aan de sociale cohesie en de informele zorg, resulteert het niet noodzakelijk in contact tussen bewoners met uiteenlopende achtergronden.[6]

De Modestraat

Hier wordt je onderdeel van een team samen met andere vrijwilligers.

vrijwilliger

In buurten als Plan van Gool, De Kleine Wereld en de Waterlandpleinbuurt groeien vele kinderen in armoede op, en ook op andere vlakken kennen deze buurten grote uitdagingen: er wordt relatief weinig gesport, er zijn veel mensen met een digitale achterstand of taalachterstand, er zijn veel kwetsbare ouderen en de economische zelfstandigheid van vrouwen is er laag.[7] Er zijn onder andere meer laagdrempelige voorzieningen nodig voor kinderen en jongeren, gericht op talentontwikkeling, sport en huiswerkbegeleiding. Helaas is juist in deze buurten het voorzieningenniveau laag: het verdwijnen van de **Modestraat** en **Buurthuis De Bol** zou een groot gat slaan in het aanbod.

Ook in Oud-Noord[8] en in sommige buurten in Noord-West[9] is relatief veel armoede en groeien veel kinderen op in een achterstandssituatie. In de buurten van Oud-Noord zijn meer maatschappelijke voorzieningen, bovendien is er een solide netwerk van actieve bewonersgroepen, maar ook hier is behoefte aan een meer passend aanbod voor jongeren. In een wijk als Floradorp ervaren oude Noorderlingen grote weerstand tegen de instroom van nieuwe bewoners.

Positieve ontwikkelingen zijn er ook: Buurtkamer Overhoeks zal worden ontwikkeld door Mama Louise. Dit platform voor verbinding wordt gedragen door een brede groep bewoners en is al sinds 2014 actief in de Noord, eerst in de Van der Pekbuurt en later in het hele stadsdeel. Dankzij een samenwerking tussen het stadsdeel, drie woningcorporaties, het Leefkringhuis Noord, buurtbewoners en Rotary Nieuwendam is in de Bloemenbuurt begin dit jaar Huiskamer De Bloem geopend. De nieuwe wijk Elzenhagen heeft nu al een Buurtkamer: op 8 maart openden Civic en Dock samen de Buurtsingel. En in Oostzanerwerf is op 14 maart Sociaal en Cultureel Centrum (buurtkamer) Z369 geopend. Naast de buurtkamer zijn in dit pand art space Framer Framed Noord en Muziekschool Amsterdam-Noord gevestigd.

Beleid sociaal weefsel

De sociale basis van de gemeente is zowel gericht op het ondersteunen en financieren van een netwerk van formele partijen als op het faciliteren van initiatieven van bewoners zelf, en de samenwerking tussen bewoners en professionals. In het Beleidskader Sociale Basis Amsterdam 2025-2030 wordt de ‘kracht van de samenleving zelf’ onderschreven[10] en de ambitie geuit om de sociale opgaven in een gebied meer samen met bewoners te bepalen en aan te pakken. Juist door bewoners, vrijwilligers en professionals samen te laten werken, kan de grootste vooruitgang worden geboekt. Dit is zeker belangrijk in een stadsdeel waar door gentrificatie tegenstellingen tussen bewoners groter worden.

Hoe de plekken van WNMW bijdragen aan het sociaal weefsel:

- Vrijwel alle plekken functioneren als laagdrempelige ontmoetingsplek waar mensen elkaar wekelijks tegenkomen via inloop, activiteiten of op vaste momenten. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- Veel initiatieven versterken informele netwerken, waarbij mensen elkaar praktisch, sociaal of emotioneel ondersteunen via de plek. (BdB, Ceu, HFFM, HGV, Lok, Moe, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- Verschillende plekken vervullen ook een knooppuntfunctie: ze verbinden bewoners met partners zoals buurtteams, welzijn, cultuur of andere initiatieven. (BdB, Ceu, HFFM, HGV, Lok, NO, PX, Ver)
- Vrijwilligers spelen op veel plekken een belangrijke rol via informele rollen zoals mensen ontvangen, koken, begeleiden of organiseren van activiteiten. (Ceu, HFFM, HGV, Lok, Ms, NO, PX, Ver)
- Een aantal plekken bereikt expliciet kwetsbare doelgroepen, bijvoorbeeld mensen met een kleine beurs of een afstand tot de arbeidsmarkt. (Ceu, HFFM, NO, PX, Ver)

Buurthuis De Bol

Het buurthuis biedt verbinding, kansengelijkheid, een plek om je verhaal te doen en hulp te vragen, en mensen die je kunnen doorverwijzen naar de juiste instanties. ‘Het heeft mijn beleving van de buurt veranderd: waar eerst weinig contact was, voelt het nu als een plek waar mensen samenkomen, elkaar steunen en de wijk langzaam weer leeft.

bewoner

Beleid kansengelijkheid

In de Gebiedsgerichte Opgaven Sociaal 2025–2030 wordt het thema kansengelijkheid uitgewerkt in vier categorieën: gelijke kansen op een goede gezondheid, gelijke kansen op bestaanszekerheid, gelijke kansen voor de Amsterdamse jeugd en gelijke kansen op veerkrachtige en zorgzame buurten. Alle gebieden in Noord (Noord-Oost, Oud-Noord, Noord-West) kampen met stevige uitdagingen in al deze categorieën.[11]

Hoe de plekken van WNMW bijdragen aan kansengelijkheid:

- Ze bieden laagdrempelige (gratis of betaalbare) toegang tot culturele en maatschappelijke activiteiten, gezond eten en ondersteuning, vaak zonder formele verwijzing en tegen lage kosten. (BdB, Ceu, HFFM, HGV, Lok, Moe, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- Veel initiatieven dragen bij via ontwikkeling van vaardigheden, bijvoorbeeld taal, digitale vaardigheden, praktische vaardigheden of coaching. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- Ze dragen bij aan participatie doordat bewoners er kunnen groeien van laagdrempelig langskomen naar meedoen. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- Verschillende plekken bieden routes naar werk, leerwerkplekken, stageplekken of vrijwilligerswerk, al dan niet als opstap naar een baan. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Ms, NO, Ver)
- Gezondheid en welzijn spelen ook een belangrijke rol via activiteiten rond voeding, beweging en mentale gezondheid. (BdB, Ceu, HGV, Moe, NO, PX, Ver)
- Tot slot dragen veel plekken bij aan kansengelijkheid via ontmoeting, vermindering van eenzaamheid en onderlinge hulp binnen gemeenschappen. (BdB, Ceu, HFFM, HGV, Lok, Moe, Ms, NO, Ver)

Proof points sociaal domein:

- **De Modestraat:** betaalbaar eten en drinken voor circa 450 bezoekers per week bij Bakkie Noord.
- **De VerbroederIJ:** mensen betalen voor een uitgestelde maaltijden/koffie die later door iemand met minder middelen genuttigd kan worden, stadspashouders krijgen 50% korting op eten en drinken.
- **Het Groene Veld:** circa 40.000 vrijwilligersuren, 4.500 buurtbewoners op buurtactiviteiten.
- **Moestuinschool Amsterdam:** 20 vrijwilligers die kunnen doorgroeien op basis van opgedane ervaring.
- **NoordOogst**: 2.000 deelnemers per jaar doen mee aan workshops en rondleidingen, waarvan 400 met korting voor mensen met weinig inkomen of een Stadspas.
- **De Modestraat:** circa 40 deelnemers/vrijwilligers per week in het naaiatelier. Vrijwilligers kunnen een naaicertificaat behalen en praktijkervaring opdoen.
- **Helen’s Free Food Market:** 100 gezinnen maken wekelijks gebruik van de voedseluitgifte.
- **De Ceuvel:** circa 3.000 deelnemers per jaar aan activiteiten en bijeenkomsten en 4.000 bezoekers aan publieke evenementen.
- **PEXPO:** 2 grote publieksevenementen per jaar met 600 deelnemers en 700 bezoekers, grotendeels uit de buurt.
- **Het Groene Veld:** 35 sportactiviteiten, 41 rondleidingen/meetings, 87 buurtbijeenkomsten
- **NoordOogst:** gratis of *pay-what-you-can* buurtmaaltijden en brunches die openstaan voor een breed publiek.
- **De Ceuvel:** tweewekelijkse volkskeuken waar buurtbewoners samen eten en elkaar ontmoeten.
- **De VerbroederIJ:** buurtteam is wekelijks aanwezig op locatie, waardoor informele doorverwijzing naar ondersteuning mogelijk is.
- **De Modestraat:** fungeert als kantoor- en vergaderruimte voor verschillende kleine sociale en culturele organisaties uit de buurt.
- **De Ceuvel:** gratis programmering, deelname op donatiebasis, stadspaskorting.
- **NoordOogst:** solidariteitsmodel binnen de Stadstuinderij waarbij leden met meer financiële ruimte meer betalen zodat anderen minder kunnen betalen.
- **De Modestraat:** activiteiten toegankelijk met Stadspas en tot 60% korting voor mensen met een kleine beurs.
- **De Ceuvel:** terrein wordt gebruikt voor uiteenlopende buurtactiviteiten zoals schaakclubs, muziekavonden en culturele bijeenkomsten. Ongeveer 300 vrijwilligers dragen jaarlijks bij aan beheer en programmering.
- **Buurthuis De Bol:** wekelijkse huiswerkbegeleiding wordt intensief gebruikt door kinderen uit de buurt.
- **Buurthuis De Bol:** concrete ondersteuning bij bestaanszekerheid en herstel, via informatie- en adviesmomenten, een inloopspreekuur en bijeenkomsten voor gedupeerden van de toeslagenaffaire.

ECONOMIE EN ONDERNEMEN

- **Bloeiende maakindustrie staat onder druk in Noord.**
- **De plekken van WNMW bieden vele werkplekken aan ondernemers en makers.**
- **Lokaal gewortelde organisaties, zoals die van WNMW, spelen een belangrijke rol in het aanjagen van de buurteconomie.**
- **Slechts enkele erkende Sociale Firma's in het stadsdeel, waaronder De Lokatie en De VerbroederIJ.**

Economische waarde in context

In Amsterdam-Noord is van oudsher een grote rol weggelegd voor de maakindustrie: voor grote bedrijven als NDSM, Fokker en Stork, maar ook voor kleine ambachtelijke bedrijven zoals garages, spuiterijen, metaalbewerkers en timmerbedrijven. Gedurende de stedelijke herontwikkeling die de afgelopen twintig jaar in gang is gezet, ontstonden nieuwe kansen: op het NDSM-terrein, in Buiksloterham en het Hamerkwartier werden broedplaatsen en ambachtelijke bedrijfsverzamelgebouwen ingericht. Aan de rand van Tuindorp Oostzaan transformeerde **NoordOogst** sportvelden tot een stadslandbouwproject en bedrijfsverzamelterrein en korter geleden vestigde de maakgemeenschap van **Het Groene Veld**, voorheen ADM, zich net buiten de ring. Omdat een groot deel van de Noordse maakindustrie zich in transformatiegebieden bevindt, zullen veel van deze plekken verdwijnen. Een onderzoek van Waag Futurelab, Pakhuis De Zwijger en het Hout- en Meubileringscollege in 2023[12] wees uit dat bijna de helft van de honderd onderzochte bedrijven binnen vijf jaar zou verdwijnen. Naast de maakplaatsen van WNMW, **Het Groene Veld**, **De Vliegtuin**, **De Ceuvel** en **NoordOogst**, staat dus nog veel meer op de tocht. Het gaat bij deze plekken niet alleen om ruimte voor bedrijven, maar om werkplaatsen, leeromgevingen, oefenruimtes, ambachtelijke kennis en instappunten voor nieuwe makers en ondernemers.

Zeker in een stadsdeel met relatief veel armoede en groeiende tegenstellingen, is het van belang om de lokale economie te stimuleren. Met VEBAN heeft Noord al sinds 1955 een sterke ondernemersvereniging, die een zeer divers bestand van inmiddels bijna 300 leden vertegenwoordigt. Daarnaast zijn er andere organisaties die ondernemers ondersteunen, zoals bijvoorbeeld Vrouw aan het IJ, Noordse Vrouwen, Stichting Het Hamerkwartier, Mama Louise en Maakschap Amsterdam. Voor Aanpak Noord is buurteconomie een belangrijk thema. Ze faciliteren het opstarten van ondernemerscollectieven, werken aan de verbinding tussen buurt en bedrijven, ondersteunen kleine en startende ondernemers en zetten in op herhuisvesting voor ondernemers in ontwikkelgebieden. Voor het ondersteunen en stimuleren van ondernemerschap in de buurten met sociale uitdagingen, zijn organisaties die lokaal geworteld zijn van belang, zoals bijvoorbeeld de **Modestraat**, de Rietwijker en **Buurthuis De Bol**.

Naast WNMW-leden **De Lokatie** en **De VerbroederIJ** is er slechts een handjevol erkende Sociale Firma in Amsterdam-Noord, allemaal gevestigd rondom het NDSM-terrein of het Hamerkwartier. Wel zijn er vele bedrijven die meer dan enkel winst als doel hebben, waaronder die van WNMW. Zo bieden bijvoorbeeld ook plekken als EYE, FC Hyena, De Tolhuistuin, de **Modestraat** en **De Ceuvel** korting aan mensen met een Stadspas.

Beleid buurteconomie

Het behouden en versterken van de buurteconomie is een van de pijlers van Aanpak Noord. In het Plan van Aanpak van Aanpak Noord staat het volgende:

Noordse ondernemers geven een buurt identiteit, zorgen voor levendigheid en werkgelegenheid. Ze dragen bij aan de leefbaarheid van buurten met diversiteit in het winkelaanbod en zorgen voor sociale veiligheid en cohesie. We willen dat Noordse ondernemers, ook de kleine ambachtelijke bedrijven, in Noord kunnen blijven en letterlijk ruimte houden om te ondernemen. Daarom denken we mee over bedrijfshuisvesting in transformatiegebieden. We ondersteunen ondernemerscollectieven en stimuleren bewonersbedrijven en sociaal ondernemerschap voor Noordse werk- en leerplekken.[13]

Hoe de plekken van WNMW bijdragen aan het versterken van de buurteconomie:

- Op veel plekken komen buurtbewoners samen voor betaalbare voorzieningen, om te vergaderen en om te werken. (Ceu, Lok, NO, PX, RMS, Ver)
- Een groot deel van de initiatieven haalt een belangrijk deel van hun inkomsten uit de lokale omgeving (buurtbewoners of lokale ondernemers). (Ceu, HGV, Lok, Moe, Ms, NO, PX, Ver)
- Op verschillende plekken worden werk- en leerplekken voor bewoners uit de buurt gecreëerd. (Ceu, Lok, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- De plekken werken samen met lokale makers, zzp'ers, organisaties en ondernemers. Ook brengen ze lokale ondernemers onder de aandacht. (Ceu, HGV, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- In meerdere gevallen wordt actief gewerkt aan het lokaal houden van geldstromen, bijvoorbeeld via lokale inkoop of samenwerking met buurtinitiatieven. (Ceu, HFFM, HGV, Lok, Ms, PX, Ver)
- Sommige plekken bieden buurtondernemers actief ondersteuning. (BdB, Ceu, HGV, Ms, PX, RMS, Vli)

Beleid maakindustrie en ambacht

Het behoud van de productieve economie in de stad, waaronder de ambachten en maakindustrie, is een langdurige ambitie van de gemeente, die uiteen wordt gezet in de Omgevingsvisie 2050.[14] Ze zorgen voor een 'divers werkaanbod voor Amsterdammers van alle opleidingsniveaus', 'een brede en diverse economische basis', en zijn 'cruciaal bij het verduurzamen en circulair maken van Amsterdam'. In een verdichtende stad is blijvende inzet op dit vlak nodig: bestaande en nieuwe lichte bedrijvigheid zal in woon-werkwijken moeten worden geïntegreerd en behoud en toevoeging moeten beter worden geregisseerd in gebiedsontwikkelingen.

Hoe de plekken van WNMW bijdragen aan Maakindustrie en ambacht:

- Veel plekken bieden werkplaatsen of maakruimtes aan ambachtslieden, makers en kleine ondernemers. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Ms, NO, RMS, Ver, Vli)
- Op verschillende locaties vindt ambachtelijke productie, reparatie of onderhoud plaats, variërend van houtbewerking en textiel tot muziekproductie. (Ceu, HGV, Lok, Moe, Ms, NO, Ver, Vli)
- Meerdere plekken functioneren als leeromgeving waar kennis en vaardigheden worden overgedragen, bijvoorbeeld via workshops, leerwerkplekken of informele kennisdeling. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Ms, NO, Ver)
- Sommige initiatieven combineren maken met een publieke functie, zoals open dagen en evenementen. (Ceu, HGV, Ms, Vli)
- Een aantal plekken speelt expliciet een rol in het behouden van maakpraktijken die elders in de stad verdwijnen door ruimte- en kostendruk. (HGV, RMS, Vli)

VerbroederIJ: Samen voor elkaar is meer dan een slogan, het is onze dagelijkse praktijk.
vrijwilliger

Beleid sociaal ondernemen

De gemeente Amsterdam heeft een effectief beleid voor het ondersteunen van bedrijven die officieel erkend zijn als Sociale Firma.[15] Dit wil zeggen: ‘een onderneming die zich richt op zowel bedrijfseconomische continuïteit en/of winstgevendheid als op het creëren van plekken voor arbeidsmatige dagbesteding en/of werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt’. Daarnaast zet de gemeente in op een groei van sociaal ondernemerschap[16] in de stad in brede zin. Aanpak Noord maakt dit beleid concreet voor Amsterdam-Noord, als onderdeel van het thema Buurteconomie[17], onder andere met ‘de oprichting van een nieuw netwerk voor sociale en maatschappelijk gedreven ondernemers binnen het stadsdeel’ en ‘(financiële) impulsen waar nodig’.

De waarde van de plekken van WNMW:

- Veel plekken combineren economische activiteiten met een sociale, duurzame of culturele missie. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Ms, Ver)
- Verschillende initiatieven bieden werkervaring of stages aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. (BdB, Ceu, HGV, Lok, Moe, Ms, NO)
- Op meerdere locaties worden participatieplekken of zinvolle dagbesteding georganiseerd wanneer betaald werk (nog) niet haalbaar is. (BdB, Ceu, HGV, Moe, Ms, NO, Ver, Vli)
- Veel initiatieven werken samen met maatschappelijke partners zoals buurtteams, scholen, re-integratieorganisaties of vrijwilligersnetwerken. (BdB, Ceu HGV, Lok, Ms, NO, Ver)
- Een aantal plekken richt zich expliciet op kwetsbare doelgroepen, zoals vluchtelingen, mensen met een psychiatrisch verleden, mensen met een taalachterstand of mensen met beperkte toegang tot de arbeidsmarkt. (Ceu, Lok, NO, Vli)

Proof points economie en ondernemen:

- **De Lokatie:** 140 medewerkers, waarvan 70% uit de doelgroep: mensen met een (psychische) beperking. Omzet: 1 miljoen euro.
- **De Vliegtuin:** 30 verhuurde ateliers en circa 50 gebruikers.
- **De Ceuvel:** 84 sociale en duurzame ondernemers. 100.000 bezoekers per jaar, totale omzet vereniging, café/restaurant en hotel: 3 miljoen euro.
- **De Vliegtuin:** Laagdrempelige startplek voor makers en kleine creatieve ondernemingen. Circa 20–30 jonge makers, stagiairs en vrijwilligers per jaar die praktijkervaring opdoen.
- **Het Groene Veld:** 8.500 uur creatieve vaardigheden gestimuleerd.
- **De Vliegtuin:** huurders halen een groot deel van hun inkoop en verkoop uit de directe omgeving van Amsterdam-Noord.
- **De Ceuvel:** bij programmering en evenementen wordt zo veel mogelijk lokaal ingekocht en samengewerkt met Noordse ondernemers.
- **NoordOogst**: Maandelijkse markt met plek voor lokale makers.
- **Buurthuis De Bol:** via Coöperatief Noord worden bewoners met ondernemersideeën begeleid en ondersteund bij het opzetten van initiatieven. Binnen de drie groeiende buurtondernemingen van De Bol zijn circa 22 mensen actief.
- **De Vliegtuin:** makers en huurders werken samen aan producties en evenementen, onder meer bij projecten op locaties zoals Ruigoord en Het Groene Veld.
- **NoordOogst:** 18 ondernemers en initiatieven, 65 arbeidsplaatsen, 3,5 miljoen euro omzet. De impact op de lokale economie wordt door de plek zelf geschat op €10–16 miljoen maatschappelijke waarde per jaar.
- **De Lokatie:** Sociale Firma met jobcoaching voor (onder anderen) mensen met een psychiatrisch heden / verleden.

De Lokatie

De Lokatie betekent heel veel voor me, omdat ik door het werk hier een stapje terug de maatschappij in kom. En dat is gewoon heel fijn. Je hebt collega’s, je hebt verschillende mensen om je heen. Ideeën met elkaar. In het begin toen ik hier kwam ben ik heel goed geholpen. Ik ben heel tevreden.

begeleid medewerker

STADMAKEN

- **Noord kent vele bewonersinitiatieven, maar het vertrouwen in de overheid is laag.**
- **De plekken van WNMW bevorderen participatie in buurten met grote sociale uitdagingen.**
- **Vrije stedelijke ruimte verdwijnt in de hele stad, ook in Noord.**
- **Het Groene Veld is een van de slechts twee lopende projecten van Expeditie Vrije Ruimte.**

De waarde van Stadmaken in context

Amsterdam-Noord kent een lange traditie van bewoners die in samenwerking zelf problemen aanpakken. Met name in Oud-Noord zijn er op dit vlak vele initiatieven, zoals Flora4Life, de Buurtvaders van de Van der Pekbuurt, het tegenwoordig door bewoners gerunde Buurthuis Van der Pek, de Florakokjes, de Huurdersvereniging Van der Pek, Bewonersplatform Vogelbuurt / IJplein, stichting Arahma, enzovoorts. Ook elders in Noord zijn de afgelopen jaren sterke bewonersinitiatieven ontstaan, waarvan vele zijn verenigd in Red Amsterdam Noord. Hoewel bewoners gewend zijn om naar elkaar om te kijken, is er soms frictie tussen groepen bewoners en is het vertrouwen in de overheid in Noord laag[18]. De snelle ontwikkelingen van het afgelopen decennium en het feit dat veel bewoners zich hierin niet gehoord voelen, hebben hieraan bijgedragen. Als er geen vertrouwen is, is meer participatie lastig te bewerkstelligen. Organisaties en plekken die niet vanuit de overheid zijn ontstaan, maar die wel de juiste wegen kennen, zijn essentieel voor het herstel van het vertrouwen en het betrekken van een grote diversiteit aan bewoners. Verdedig Noord is wat dit betreft de meest zichtbare organisatie in het stadsdeel: ze houden de gemeente bij de les en bouwen aan een gemeenschap van bewoners die meepraten en -denken over hun buurt en de ontwikkeling van Noord. De plekken van WNMW spelen een belangrijke rol in gebieden waar de sociale uitdagingen groot zijn, zoals **De VerbroederIJ** in de Vogelbuurt, **PEXPO** in de Van der Pekbuurt, **Buurthuis De Bol** in de Kleine Wereld en de **Modestraat** op het Buikslotermeerplein.

Vrije stedelijke ruimte was er in Amsterdam-Noord volop, maar vrijwel alle plekken die zijn ontstaan in de transformerende industriegebieden staan onder druk. Momenteel is **Het Groene Veld** een van de slechts twee lopende projecten van Expeditie Vrije Ruimte.[19] Na een gedwongen vertrek van het ADM-terrein is de gemeenschap herrezen op het terrein van de voormalige Rioolwaterzuivering, net ten noorden van de wijk Elzenhagen. Het is een van de grootste bastions van vrije geesten, de doeners en de dromers in de stad, en tegelijkertijd zijn vanaf het begin stevige banden gesmeed met de nabijgelegen buurt.

De Vliegtuin

Een stoet paradijsvogels plonst op zelfgemaakte contrapties het water in. Dat wakkert de maakkracht aan! Volgend jaar doen we ook mee aan de Pieremegoggel Race.

bezoeker

Beleid Samen Stadmaken en Democratisering

In de Omgevingsvisie 2050 wordt Samen Stadmaken gepresenteerd als een van de vijf strategische keuzes.[20] De gemeente geeft richting op hoofdlijnen en maakt meer ruimte voor initiatief van bewoners. Een meer integrale visie op beleid wordt gepresenteerd: ‘In plaats van losse beleidsdoelen die van alle kanten komen – eerst verkeer, dan werk, vervolgens energie en wie houdt de leefbaarheid en kwaliteit van de buurt in de gaten? –, worden ambities voortaan samengebracht.’ Zo ontstaan duidelijkere kaders voor zeggenschap en eigenaarschap van bewoners over de eigen leefomgeving. Het gaat om democratisering die handen en voeten krijgt: niet alleen moet de toegankelijkheid van bewoners tot de plan- en besluitvorming worden vergroot, ze mogen ook meer meebouwen aan de stad en meeprogrammeren in gebouwen en in de openbare ruimte.

Van belang is ook de visie op waardecreatie die wordt gepresenteerd: ‘We onderzoeken de manier waarop we bij ontwikkeling van de gemeente waarde creëren. Daarbij kijken we naar een brede invulling van waarde en hoe we die lokaal ten goede kunnen laten komen.’[21] Dit biedt aanknopingspunten voor een herontwikkeling van wijken waarbij niet de vierkante meterprijzen centraal staan, maar bijvoorbeeld maatschappelijke meerwaarde, ook al is die niet altijd meetbaar. In Amsterdam-Noord zijn er genoeg gebmmieden die zo’n aanpak goed zouden kunnen gebruiken. En de netwerken van potentiële sleutelfiguren en organisaties om mee samen te werken, liggen er ook.

De Ceuvel

Een van de meest ongewone, aangename en verrijkende plekken in Amsterdam, ver weg van de drukte van het stadscentrum en de meeste toeristische attracties... maar toch een plek die boekdelen spreekt over de mentaliteit en creativiteit van haar inwoners.

Bezoeker

Hoe de plekken van WNMW bijdragen aan Samen Stadmaken en democratisering:

- Bewoners, gebruikers en vrijwilligers worden actief betrokken bij beheer, programmering en ontwikkeling van de plekken. (Ceu, HGV, Ms, NO, PX, RMS, Ver, Vli)
- Veel plekken stimuleren en faciliteren initiatieven en activiteiten van bewoners of betrokken makers en ondernemers. (BdB, Ceu, HGV, Ms, NO, PX, RMS, Ver, Vli)
- Sommige plekken organiseren laagdrempelige inspraak van de buurt via bijeenkomsten en co-creatie, bijvoorbeeld voor gebiedsontwikkeling of programmering. (BdB, Ceu, HGV, NO, PX, Ver, Vli)
- Sommige plekken maken gebruik van instrumenten zoals buurtbudgetten of vergelijkbare regelingen om initiatieven van bewoners mogelijk te maken. (BdB, Ceu, HGV, Ms, NO, Ver)
- In enkele gevallen krijgt democratisering ook een formele vorm in een verenigingsstructuur. (BdB, Ceu)

Beleid Vrije Ruimte

In 2020 werd Expeditie Vrije Ruimte gelanceerd.[22] De gemeente erkende hiermee expliciet het belang van onbestemde ruimte, de rafelranden van de stad: ‘Stedelijke vrije ruimte is geen luxe, maar een noodzaak voor gezonde en duurzame steden’.[23] In het koersdocument Expeditie Vrije Ruimte 2020-2021 wordt benadrukt hoe belangrijk het is om be

staande initiatieven in die vrije stedelijke ruimte te koesteren en waar mogelijk te bestendigen. Ook zou er ruimte worden gemaakt voor tien tot twintig nieuwe (al dan niet tijdelijke) locaties en zou er een grote, permanente experimentele woon-werkgemeenschap worden gerealiseerd. De ambities van Expeditie Vrije Ruimte zijn bekrachtigd in de Omgevingsvisie 2050.[24]
Hoewel er op dit gebied concreet weinig is gebeurd in de afgelopen jaren, is Vrije Ruimte in de context van Amsterdam-Noord onverminderd relevant: in de transformerende industriegebieden zijn talloze initiatieven ontstaan die als zodanig te categoriseren zijn, en een meer kansrijke plek voor die beoogde experimentele woon-werkgemeenschap dan **Het Groene Veld** is in onze overvolle stad op dit moment moeilijk voor te stellen. In Noord is heel zichtbaar hoe stedelijke vrije ruimte als vliegwiel kan dienen voor het behalen van andere beleidsdoelen, onder andere op het gebied van duurzaamheid en groen, sociale cohesie, kunst en cultuur, kansengelijkheid, enzovoorts.

Hoe de plekken van WNMW bijdragen aan Vrije Ruimte:

- Vrije ruimte krijgt vorm als een combinatie van ontmoeting, experiment, maken en maatschappelijke initiatieven. (Ceu, HGV, Moe, Ms, NO, PX, Ver, Vli)
- Veel plekken maken ruimte voor experiment en nieuwe ideeën, op het gebied van stadslandbouw, circulariteit, kunst en cultuur, sociale projecten of maakactiviteiten. (HGV, Moe, Ms, NO, Ver)
- Tegelijk functioneren veel plekken als laagdrempelige ontmoetingsplek, met open inloop, activiteiten of vrij toegankelijke verblijfsruimte. (Ceu, HGV, NO, Ver, Vli)
- Veel plekken zijn van onderop ontstaan en worden collectief gedragen, vaak door vrijwilligers, makers of buurtgemeenschappen. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver)
- Verschillende plekken bieden betaalbare of alternatieve ruimte, buiten de reguliere vastgoedmarkt aan makers, buurtinitiatieven en maatschappelijke activiteiten. (Ceu, Ms, HGV, PX, Ver, Vli)

Proof points Stadmaken:

- **NoordOogst**: functioneert als een gedeelde stedelijke voorziening (common), beheerd door een onafhankelijke stichting. NoordOogst bestaat uit 24 initiatieven, die gezamenlijk bijdragen aan beheer, programmering en onderhoud.
- **NoordOogst**: plek met vrij toegankelijke natuurspeelplaats, zitplekken en evenementen, waardoor bezoekers vrij door het gebied kunnen bewegen en verblijven.
- **De Modestraat:** maakt bewonersinitiatieven mogelijk zoals rommelmarkt, kunstmarkten, wisselboetiek, Bakkie Noord, kindercafé, wereldrestaurant, naaicafé en taalcafés. Waar nodig worden deze ook geholpen met financiering, bijvoorbeeld via buurtbudgetten.
- **De VerbroederIJ:** buurtbewoners en makers kunnen er zelf activiteiten opzetten, de plek ondersteunt met ruimte, netwerk en hulp bij buurtbudgetten of buurtsubsidies.
- **Buurthuis De Bol:** functioneert als incubator voor bewonersinitiatieven; vanuit het buurthuis ontstonden uiteenlopende clubs, lessen en publieksactiviteiten.
- **De Vliegtuin:** biedt experimenteerruimte aan makers die in reguliere broedplaatsen, subsidieregelingen en commerciële ruimte vaak moeilijk terechtkunnen.
- **De Ceuvel:** buurtbewoners kunnen gratis gebruikmaken van de buurtboot om eigen publieke activiteiten te organiseren.
- **NoordOogst:** opzet van hyperlokale voedselgemeenschappen waarin risico’s, arbeid en opbrengsten gezamenlijk worden gedeeld.
- **De Ceuvel:** wordt coöperatief bestuurd middels twee-maandelijkse ALV en verschillende werkgroepen waarin leden gezamenlijk beslissingen nemen over beleid en programmering.
- **Buurthuis De Bol:** is bezig met het opzetten van een coöperatie als organisatievorm voor het buurthuis.
- **De Lokatie:** als lid van Coöperatie 5711 medeontwikkelaar van de oude bowling op het Buikslotermeerplein tot maakplaats, buurt- en cultuurhuis en kringloopwinkel.
- **De Ceuvel:** 100 tours per jaar aan lokale en internationale onderzoeks- en onderwijsinstellingen en organisaties.
- **Het Groene Veld:** 41 rondleidingen per jaar.

GROEN EN CIRCULARITEIT

- **Noord heeft mooie stadsnatuur, maar in de transformerende industriegebieden is weinig grootschalig groen gepland.**
- **Grote circulaire ambities van de gemeente op het gebied van circulariteit in Buiksloterham en het Hamerkwartier, maar weinig concrete resultaten.**
- **De Ceuvel loopt voorop in het stadsdeel op het gebied van circulariteit.**
- **Groen leeft onder bewoners in Noord.**
- **Ruimte voor groen bewonersinitiatief is van belang, de plekken van WNMW dragen hieraan bij.**
- **Ondanks stevige ambities op het gebied van stadslandbouw is NoordOogst een van de weinige meer grootschalige stadslandbouwprojecten in Amsterdam.**

Groene waarde in context

Met onder andere het Vliegenbos en het Noorderpark heeft Noord mooie, weelderige stadsnatuur, midden in het stadsdeel. Daarnaast zijn er nog enkele flinke groengebieden in het noordwesten en het oosten van noord. Ook in het oosten, aan weerszijden van de ring, bevinden zich een reeks volkstuinen en daarachter ligt het groen van Waterland. In de nieuwe woonwijk Buiksloterham komen naast een klein oeverpark op de kop van de Grasweg vooral plantsoenen en kleine buurtparken. In de investeringsnota is expliciet aangegeven dat de gemeente bewonersinitiatieven voor het vergroenen van de wijk verwelkomt. Het Hamerkwartier krijgt wel een groter groengebied, in de vorm van een 50 meter breed oeverpark, dat ook dienstdoet als bufferzone tussen de chemiefabriek van Ketjen en de toekomstige woonwijk.[25] Daarnaast komen ook in deze nieuwe wijk kleine groenvoorzieningen. Zowel voor Buiksloterham als voor het Hamerkwartier heeft de gemeente stevige ambities op het gebied van circulariteit. Buiksloterham liep voorop op het gebied van (hybride) houtbouw[26], maar verder zijn er op het vlak van circulariteit weinig wapenfeiten te melden. De tijdelijke broedplaats **De Ceuvel** is nog altijd het circulaire boegbeeld van Buiksloterham. Een recente aanwinst in de wijk is de circulaire bouwmarkt Buurman. Een ander circulair initiatief in Noord om trots op te zijn is de Voedselcirkel Amsterdam: dit is het platform dat de aanvoer en verspreiding van gered eten voor meerdere voedselinitiatieven coördineert. De initiatiefnemer van **Helen's Free Food Market** is een van de oprichters. Helaas is het tot op heden ook voor de Voedselcirkel onmogelijk gebleken om een betaalbare, permanente ruimte te vinden.

Bewonersinitiatieven die zich bezighouden met bevordering en bescherming van het groen zijn er veel in Noord: Vereniging Vrienden van het Noorderpark, Noordrust, Damesbende van Buiksloot, Verdedig Noord, Flora4Life, Verdedig Noord enzovoort. En zo hoort het ook in het stadsdeel met enkele van de oudste tuindorpen van Nederland. Geplande kap van bomen kan in Noord bijvoorbeeld tot veel protest leiden, zoals in het Noorderpark ten tijde van de COVID.[27] Met andere woorden: groen leeft onder bewoners en die worden in hun verlangen naar een groenere stad ondersteund door organisaties als **NoordOogst**, **Buurthuis De Bol** de **Moestuinschool**, **De Ceuvel**, Stichting Noorderpark, De **VerbroederIJ** en de Tolhuistuin. Juist dit soort plekken kan een grote rol spelen in het betrekken van bewoners bij de aanleg en het beheer van het groen. Om zo niet alleen bij te dragen aan vergroening, maar ook aan het bevorderen van participatie en het creëren van gezondere en meer veerkrachtige buurten.

Op het gebied van stadslandbouw is **NoordOogst** uniek in Amsterdam-Noord qua schaal en combinatie van functies en uitzonderlijk in de stad, waar de Tuinen van West verder het enige meer grootschalige gebied voor stadslandbouw vormen. In de Lutkemeerpolder is een stadslandbouwproject gepland van tien hectare, dat zal worden ontwikkeld door Voedselpark Amsterdam. Maar voor een stad die in 2030 25% van het voedsel lokaal geproduceerd wil hebben en als doelstelling heeft dat in 2026 (dit jaar!) 20% van de bewoners betrokken is bij stadslandbouw[28], blijft het mager. In een stadsdeel dat veel zware industrie heeft gekend, moet **NoordOogst** als gebied voor voedselvoorziening ook worden gekoesterd om de kwaliteit van de grond, die is namelijk onvervuild en zeer vruchtbaar.[29]

Beleid rigoureus vergroenen

Rigoureus vergroenen is eveneens een van de vijf strategische keuzes die zijn geformuleerd in de nieuwe Omgevingsvisie.[30] Enerzijds gaat het hierbij om aanleg en behoud van grotere, rustige groengebieden en corridors hiertussen, anderzijds is het in een stad waar de druk op de openbare ruimte zo hoog is, noodzakelijk om slimme oplossingen te vinden om alle Amsterdammers toegang tot groen te geven. Bijvoorbeeld door functies te combineren en door bewoners te betrekken bij de keuzes en het beheer van het groen.[31] Volkstuinparken worden genoemd als inspirerend voorbeeld van groen dat door Amsterdammers zelf is gemaakt. Ook zijn er nieuwe parken nodig om hoge natuurwaarden binnen de stad te kunnen behouden. Een nog aan te leggen kleinschalige groene inrichting bij de Sixhaven[32], de Sixtuinen, wordt als voorbeeld genoemd. Dit is toevallig de plek waar momenteel de **Moestuinschool** al een stevige bijdrage levert aan het groen in de stad.

De waarde van de plekken van WNMW:

- Veel plekken dragen bij aan vergroening van (semi)publieke ruimte. (Ceu, HGV, Moe, Ms, NO, Ver, Vli)
- Verschillende initiatieven werken actief aan biodiversiteit en ecologische kwaliteit, bijvoorbeeld via natuurinclusief beheer, inheemse beplanting of habitatontwikkeling. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver, Vli)
- Een aantal plekken levert ook een bijdrage aan klimaatadaptatie, zoals wateropvang, verkoeling of natuurvriendelijke inrichting van terreinen. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver)
- Op meerdere plekken wordt groen collectief beheerd met bewoners en vrijwilligers, waardoor groen ook een sociale functie krijgt. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver, Vli)
- Groen wordt vaak gebruikt als plek voor ontmoeting, educatie, recreatie en activiteiten. (Ceu, HGV, Moe, Ms, NO, Ver, Vli)

Beleid stadslandbouw

Stadslandbouw wordt in de Omgevingsvisie genoemd[33] als een van de middelen voor de transitie naar een circulaire economie, als onderdeel van het streven naar een gezond en vitaal bodem- en watersysteem en als manier om bewoners een actieve rol[34] te geven in het beheer van het groen. Bovendien is het bieden van ruimte aan stadslandbouw een van de aandachtspunten om een gezonder alternatief en duurzamer voedselsysteem[35] te bewerkstelligen. Dit blijkt ook uit het feit dat stadslandbouw een van de zes geformuleerde actielijnen is van de Voedselstrategie. Hoewel de gemeente stadslandbouw de afgelopen jaren actief heeft aangemoedigd en meerdere subsidieregelingen heeft opgetuigd om ondernemers een duwtje in de rug te geven, worden er voor de ruimtelijke planning geen meetbare doelen op dit gebied geformuleerd voor gebiedsontwikkeling, zoals dat wel gebeurt met ruimte voor culturele en maatschappelijke voorzieningen, zorgvoorzieningen, speelruimte, sport enzovoort. De druk op de huidige stadslandbouwprojecten in Amsterdam-Noord toont aan dat deze ambitie ondergesneeuwd raakt als nu geen concrete stappen worden gezet. Gelukkig biedt de Omgevingsvisie genoeg aanknopingspunten voor het ontwikkelen van gebieden waar stadslandbouw wordt gecombineerd met andere functies, samen met of op initiatief van bewoners.

De waarde van de plekken van WNMW:

- Verschillende initiatieven bieden ruimte voor gemeenschappelijk tuinieren. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver, Vli)
- Op meerdere plekken wordt ook daadwerkelijk voedsel geproduceerd. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver, Vli)
- Stadslandbouw wordt door meerdere plekken ingezet in combinatie met educatie. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver)
- Meerdere plekken koppelen stadslandbouw aan gemeenschapsvorming door het combineren van functies, bijvoorbeeld via tuindagen, gezamenlijke maaltijden of vrijwilligerswerk. (Ceu, HGV, Moe, NO, Ver)

Beleid circulaire economie

Op het gebied van circulaire economie heeft Amsterdam een duidelijk doel: in 2050 moet Amsterdam een circulaire gemeente zijn.[36] Dit betekent minder consumeren, efficiënter produceren, organische grondstoffen zoals voedsel en water terug laten vloeien in het ecosysteem, en materialen langer en opnieuw gebruiken. In de strategie Amsterdam Circulair 2020-2025 worden concrete stappen geformuleerd op het gebied van voedsel en organische reststromen, consumptiegoederen en de gebouwde omgeving.

De waarde van de plekken van WNMW:

- Op veel plekken staat het voorkomen van afval en het stimuleren van hergebruik centraal, bijvoorbeeld via ruilsystemen, tweedehands materialen en upcycling. (Ceu, HFFM, HGV, Lok, Moe, Ms, NO, Ver, Vli)
- Verschillende initiatieven organiseren reparatie en onderhoud, zoals repaircafés of textielreparatie, om de levensduur van spullen te verlengen. (Ceu, HFFM, HGV, Lok, Ms, NO, Ver, Vli)
- Op meerdere plekken worden circulaire kennis en vaardigheden gedeeld via workshops, onderwijs of demonstratieprojecten. (Ceu, HGV, Lok, Moe, Ms, NO)
- Sommige locaties hebben ook praktische circulaire infrastructuren, zoals gereedschapsbibliotheken, community-compostering of gedeelde voorzieningen. (BdB, Ceu, HGV, NO)
- Op een aantal plekken is circulariteit bovendien zichtbaar in de fysieke inrichting van de plek, bijvoorbeeld door gebruik van hergebruikte bouwmaterialen. (Ceu, NO, Vli)

Proof points groen en circulariteit:

- **De Lokatie:** 1,5 miljoen kilo goederen ingezameld en verwerkt, hiervan 96% hergebruikt. Daarmee 2168 ton CO2-besparing.
- **De Modestraat:** minstens 15.000 kledingwissels per jaar.

- **De Modestraat:** textiel-repaircafé en upcycle-naailessen gekoppeld aan de Modestraat-collectie.
- **NoordOogst:** De CSA-stadstuinderij heeft circa 220 leden die wekelijks hun eigen groenten, fruit en kruiden oogsten.
- **NoordOogst:** productie van circa 20.000 kg groente, 1.000 kg voedselbosproducten, 30.000 kg paddenstoelen, 25.000 eieren en 1.250 kg vlees per jaar
- **NoordOogst:** circa 50.000 kg reststroom/‘afval’ per jaar gevoed aan onder meer varkens en gebruikt voor de paddenstoelen.
- **NoordOogst:** 1,5 miljard vermeden mondiale voedselketen-kilometers per jaar, uitgaande van 350 mensen die 300 dagen per jaar voor 50% lokaal eten.
- **Het Groene Veld:** 87.000 kilo voedselverspilling voorkomen.
- **De Ceuvel:** circa 4470 m² grond gereinigd met fytoremediatie, met circa 51 plantensoorten.
- **Moestuinschool Amsterdam:** deelnemers en vrijwilligers eten uit eigen tuin 45 soorten groenten en kruiden, in de beste oogstweken ongeveer 4 kilo per week.
- **NoordOogst:** De CSA-stadstuinderij heeft circa 220 leden die wekelijks hun eigen groenten, fruit en kruiden oogsten.
- **Moestuinschool Amsterdam:** jaarlijkse uitstroom van 40 ervaren stadslandbouwers.
- **De Ceuvel:** Zoöp-vertegenwoordiging binnen de organisatie behartigt de belangen van niet-menselijk leven (planten en dieren) in besluitvorming over het terrein.
- **NoordOogst:** 60.000 bezoekers per jaar leren op NoordOogst over lokale voedselproductie, natuur en gezondheid.
- **Het Groene Veld:** wekelijkse tuindagen met kennisoverdracht van wilde eetbare planten en medicinale kruiden.
- **De Ceuvel**: maandelijks minisafari’s voor kinderen uit de buurt waarin zij leren welke planten en dieren in hun directe leefomgeving voorkomen.
- **NoordOogst:** gedeelde gereedschapsbibliotheek voor gebruik door de gemeenschap op het terrein.
- **Helen’s Free Food Market:** 36.000 kg eten gered per jaar.

KUNST EN CULTUUR

- **Een inhaalslag op het gebied van kunst en cultuur is nodig in Noord, maar de ruimte staat onder druk.**
- **Weinig culturele voorzieningen achter de IJ-oever, de plekken van WNMW vertegenwoordigen een groot deel van het culturele aanbod in hun buurten.**
- **De Modestraat is de enige broedplaats in Noord-Oost.**
- **De plekken van WNMW dragen bij aan talentontwikkeling door cursussen en workshops en het bieden van werk- en maakplekken.**

Culturele waarde in context

Terwijl de gemeente en het Amsterdams Fonds voor de Kunst proberen een inhaalslag te maken in Noord, staat de ruimte voor kunst en cultuur in het stadsdeel enorm onder druk. Voor de plekken die aan de IJ-over zijn ontstaan, zoals Eye, de Tolhuistuin en de NDSM Loods, is er perspectief, in de rest van Noord, waar momenteel al te weinig culturele voorzieningen zijn, staan veel plekken op de tocht: de **Modestraat**, **Buurthuis De Bol**, **Het Groene Veld**, **De Ceuvel**, Garage Noord, Skatecafé, murmur, **De VerbroederIJ**, broedplaats Kunstlicht, enzovoorts. Het buurtgerichte kunstplatform **PEXPO** is momenteel al dakloos, net als **Rewind Music Studio**. Een gebrek aan betaalbare werkplekken voor muzikanten, zoals die van **Rewind Music Studio**, is een probleem in heel Amsterdam en daarbuiten.
Ook op het gebied van broedplaatsen komen het Buikslotermeerplein en de buurten ten noordoosten ervan er bekaaid vanaf. Momenteel is de **Modestraat** daar de enige officiële broedplaats. Wel zijn er plannen voor een broedplaats voor en van de buurt, in de oude bowling op het plein, te ontwikkelen door Coöperatie 5711. Dit is een samenwerkingsverband van Productiehuis Noord, **De Lokatie** en architectenbureau Bright. De Banne behoudt met De Nieuwe Rietwijker een broedplaats die gericht is op de buurt.

Voor talentontwikkeling zijn er in het hart van Noord, naast de jongerencentra van Dock, gelukkig enkele organisaties met een lange staat van dienst die niet op een tijdelijk contract zitten, zoals de Gele Pomp aan het Noorderpark en de Muziekstraat in de Vogelbuurt. Dieper in Noord zijn plekken als de **Modestraat**, De Rietwijker en **Buurthuis De Bol** van groot belang. Ook het soort maakplaatsen dat nu onder druk staat, is nodig voor talentontwikkeling: hier kunnen jonge makers hun eerste, betaalbare werkplek vinden en leren van meer ervaren makers in het pand. Het gaat om de officiële broedplaatsen, maar ook om maakgemeenschappen of vrijplaatsen zoals **De Vliegtuin**, het inmiddels leeggeruimde Draka-terrein en Halte Zamenhofstraat. De laatstgenoemde plek wordt particulier beheerd en de eigenaar is van zins om voorlopig betaalbare werkplekken voor makers en kunstenaars aan te blijven bieden.

Beleid spreiding

In het Kunstenplan 2025-2028 wordt Amsterdam-Noord genoemd als een stadsdeel waar een inhaalslag moet worden gemaakt op het gebied van kunst.[37] In stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost, de stadsdelen met de grootste verwachte bevolkingsgroei, is momenteel relatief weinig ruimte voor kunst en cultuur.[38] Het voorzieningenniveau moet hier dan ook omhoog[39], zowel op het gebied van plekken voor productie als voor presentatie. Een focus in het Kunstenplan is om kunst die in de wijken ontstaat te koesteren en ruimte te geven.[40] Aanpak Noord onderschrijft het belang van cultuur in de buurten, als middel voor verbinding[41], en zet daarom in op het verstevigen van de positie van cultureel-maatschappelijke initiatieven in het stadsdeel.

De waarde van de plekken van WNMW:
- De plekken faciliteren veel cultureel aanbod in Noord, waarvoor elders bovendien weinig ruimte is. (BdB, HGV, Ms, NO, PX, RMS, Ver, Vli)
- Veel plekken functioneren als laagdrempelige toegang tot cultuur voor buurtbewoners die minder snel andere culturele instellingen bezoeken. (Ceu, HGV, NO, PX, RMS, Ver)
- Een aantal locaties biedt daarnaast werk- of maakruimte voor kunstenaars en makers. (Ceu, HGV, Ms, PX, RMS, Vli)

- Er wordt veel samengewerkt tussen de culturele initiatieven, onder andere via coproducties of gedeelde programmering. (Ceu, HGV, Ms, PX, RMS, Vli)
- Meerdere initiatieven richten zich op het samenbrengen van buurtbewoners via cultuur en creativiteit. Cultuur wordt ingezet als middel voor verbinding. (Ceu, HGV, PX, NO, Ver)

Beleid talentontwikkeling

In deze periode van het Kunstenplan moeten meer mogelijkheden worden gecreëerd voor in- en doorstroming van talenten. Hiervoor zijn gerichte plekken voor talentontwikkeling nodig en is een laagdrempelig cultuuraanbod in de buurt van scholen van belang. Ook moet er meer ruimte komen voor talentontwikkeling buiten de gebaande paden van de kunstopleidingen, waarbij een rol is weggelegd voor ‘communities’. *Dit zijn groepen/gemeenschappen die veelal organisch ontstaan en vaak zijn samengesteld uit verschillende organisaties, zowel cultureel als maatschappelijk. Belangrijke eigenschappen van een community zijn: een gevoel van saamhorigheid, je thuis voelen, acceptatie en relaties als basis van contact. Vanuit wederkerigheid en vertrouwen kan talent ontstaan en groeien.*[42]

De waarde van de plekken van WNMW:
- Verschillende initiatieven bieden podium- of presentatieruimte voor lokaal en beginnend talent. (BdB, Ceu, HGV, PX, RMS, Ver, Vli)
- Verschillende plekken organiseren workshops, lessen of educatieve programma’s voor kinderen en jongeren. (BdB, Ceu, HGV, NO, Ver)
- Op meerdere locaties gebeurt dit in samenwerking met scholen of buitenschoolse partners. (Ceu, HGV, NO)
- Een aantal plekken biedt begeleiding voor jong talent. (BdB, NO, Vli)

Beleid broedplaatsen

Met een stevig Broedplaatsenbeleid heeft de gemeente knoppen om aan te draaien als het gaat om de voedingsbodem voor nieuwe ontwikkelingen in de kunst, werkplekken voor makers en toegang tot de kunsten voor bewoners. Voor de periode 2025-2028 wordt ingezet op betaalbare plekken voor makers en kunstenaars in het algemeen en toegang tot broedplaatsen voor nieuw talent in het bijzonder.[43] In het Atelier- en Broedplaatsenbeleid 2025-2028 worden drie nieuwe speerpunten[44] geformuleerd: een zo breed mogelijke toegankelijkheid van broedplaatsen; broedplaatsen in staat stellen om te programmeren, om zo de verbinding aan te kunnen gaan met hun omgeving; broedplaatsen organisatorisch versterken. De aanbevelingen van het dagelijks bestuur van Stadsdeel Noord[45], die in dit document zijn opgenomen, zijn ook relevant voor dit rapport. Kort samengevat wordt geadviseerd om huidige broedplaatsen bij herontwikkeling te behouden, bij het ontwikkelen van nieuwe gebieden oog te hebben voor groei van het aantal broedplaatsen en om broedplaatsen meer mee te nemen als partner in gebiedsontwikkeling. Ook wordt in het bijzonder aangeraden om de Modestraat, ‘vanwege de sterke verbindende sociaal-culturele functie’, te behouden voor het gebied.

De bijdrage van de plekken van WNMW:
- Verschillende plekken bieden ateliers, studio’s of werkplaatsen waar makers kunnen produceren en repeteren. (BdB, Ceu, HGV, Ms, RMS, Ver, Vli)
- Meerdere initiatieven bieden ook ruimte voor experiment en ontwikkeling, zoals try-outs en jams. (BdB, HGV, PX, RMS, Ver, Vli)
- Op een aantal plekken worden startplekken of betaalbare ruimtes aan beginnende makers aangeboden. (Ceu, HGV, PX, RMS, Vli)
- Verschillende initiatieven helpen makers bij doorstroom naar grotere podia, opdrachten of netwerken. (Ceu, HGV, PX, RMS, Vli)
- Op meerdere locaties ontstaat daarnaast een makersgemeenschap waarin kennis, faciliteiten en netwerk worden gedeeld. (Ceu, HGV, Ms, PX, RMS, Vli)

Het Groene Veld

Elke keer als ik er kom ben zo ontzettend blij en dankbaar dat er nog zulke plekken in Amsterdam bestaan. Het is met stip mijn lievelingsplek van de stad. We hebben rafelranden nodig, waar de onderlinge solidariteit en creativiteit van buurtgenoten bevorderen. Een Amsterdam zonder het Groene Veld zou een enorm verlies zijn.

bezoeker

Een verborgen pareltje in Noord. De sfeer was echt zo supergezellig en relaxt, en de optredens waren magisch!

bezoeker

Proof points kunst en cultuur:

- **PEXPO:** Een weekend lange Bobb Ross workshops voor de buurt met 480 deelnemers en 6 instructeurs. Doorontwikkeld voor heel Amsterdam i.s.m. GGD Thrive.
- **PEXPO:** 6 tot 8 exposities per jaar, 4-6 workshopseries, 20 losse workshops, 4 evenementen per jaar.
- **Het Groene Veld:** 14 festivaldagen, 24 clubavonden, 3 performances, 16 theatervoorstellingen, 37 workshops, 15 filmopnames, 1 filmvertoning, 29 concerten.
- **De Vliegtuin:** 2 publieke culturele evenementen en losse projecten van makers voor en door de buurt met opgeteld 800-1000 bezoekers.
- **NoordOogst:** circa 15 culturele evenementen per jaar met samen ongeveer 8.000 bezoekers. Verder ook theaterlessen, zang- en stemlessen en bouw- en maakworkshops (bijvoorbeeld 3D- en timmerworkshops).
- **De Modestraat:** jaarlijkse modeshow met lokaal talent.
- **De VerbroederIJ:** laagdrempelige optredens, try-outs en programmering waar beginnend talent ervaring opdoet met publiek en productie.
- **Buurthuis De Bol:** jongeren en volwassenen volgen programma's waarin technische en artistieke vaardigheden worden ontwikkeld onder begeleiding van rolmodellen uit de buurt. Zoals in jamsessies, Technisch Kunstlab en Pipijajalab.
- **Het Groene Veld:** Kidskunstlab voor kinderen van 8–12 jaar, een serie van 8 workshops die twee keer per jaar plaatsvindt, gericht op creativiteit, natuur en materiaalexperiment.
- **De Ceuvel:** biedt betaalbare CAWA-werkplekken en ateliers voor kunstenaars, inclusief muziekstudio, filmstudio en ondersteuning van idee tot productie.
- **De Modestraat:** faciliteert uitvoeringen in samenwerking met Stadspodium Noord.

De Vliegtuin

De kracht van een vrijplaats als de Vliegtuin zit voor mij in de combinatie van vrijheid en verantwoordelijkheid. Je krijgt ruimte, maar je moet hem wel zelf invullen. Het heeft mij dingen geleerd en op plekken gebracht die ik anders nooit voor mogelijk had gehouden.

Ondernemer

TOEKOMST

Uit de enquête en gesprekken blijkt dat tijdelijkheid een grote wissel trekt op het welzijn van organisaties: onzekerheid leidt tot verlies van (vrijwillige) menskracht, continuïteit en samenwerkingspartners. Concreet zijn goed onderhoud en het verbeteren van hun pand de grootste uitdagingen die de plekken van WNMW ervaren als gevolg van de tijdelijkheid. Ze staan te popelen om tijd en geld te investeren voor het meer structureel oplossen van gebreken, maar ook om de gebruikswaarde van hun panden te kunnen vergroten voor hun team en betrokken bewoners. Andere zaken die de ondernemers en organisatoren graag zouden doen als ze meer zekerheid zouden hebben over de toekomst zijn het aangaan van samenwerkingen voor de lange termijn; het opzetten van programmalijnen waar fysieke investeringen voor nodig zijn, bijvoorbeeld in een werkplaats of keuken; meer kwetsbare doelgroepen betrekken en meer buurtgerichte activiteiten organiseren. In het algemeen hebben de plekken grotere ambities die op de plank blijven liggen door gebrek aan toekomstperspectief. Bovendien ontbreekt meestal de slagkracht: op dit moment is het voor vrijwel alle plekken moeilijk om mensen aan te nemen, omdat de zekerheid die nodig is voor een contract ontbreekt. Een rode draad in de antwoorden is dan ook de wens om de organisatie uit te bouwen en te professionaliseren.

Omdat de plekken van WNMW hebben bewezen dat ze niet alleen dromers zijn, maar ook doeners, delen we met plezier enkele toekomstperspectieven: zo wil **De Ceuvel** samen met de buurt een nieuwe coöperatieve broedplaats ontwikkelen en heeft **De Lokatie** de ambitie om een circulair ambachtscentrum op te zetten. **NoordOogst** groeit graag door naar een permanent Sport & Voedselpark Noord, waar sport, voedselvoorziening en groen samengaan en elkaar versterken. En de **Moestuinschool** wil een hub worden in de stad op het gebied van stadslandbouw. **Buurthuis De Bol** onderzoekt het opzetten van een coöperatie als organisatievorm voor het buurthuis.

LOCATIE AFHANKELIJKHEID

Een deel van onze enquête was gewijd aan de mate waarin de plekken van WNMW locatieafhankelijk zijn. Uit de resultaten blijkt dat een paar factoren een rol spelen: veel initiatieven zijn sterk geworteld in hun buurt en hebben een lokale gemeenschap opgebouwd, voor plekken die kwetsbare bewonersgroepen betrekken is verhuizing ingrijpend en voor sommige initiatieven zijn de randvoorwaarden zo specifiek dat het moeilijk is om een vergelijkbare plek te vinden. Denk bij dit laatste bijvoorbeeld aan schone en vruchtbare grond voor stadslandbouw, de hoge ruimtes die **Rewind Music Studio** nodig heeft voor de juiste akoestiek, of simpelweg de hoeveelheid ruimte die een experimentele woon-werkplek, en beoogde Vrije Ruimte, als **Het Groene Veld** nodig heeft. Voor een aantal plekken zijn zichtbaarheid en bereikbaarheid ook van belang, omdat de drempel voor bewoners om naar binnen te stappen zo laag mogelijk moet zijn.

Voor veel plekken geldt dat verhuizing binnen de buurt mogelijk is, mits wordt voldaan aan bepaalde randvoorwaarden. **De Vliegtuin** en **Rewind Music Studio** zouden elders in Noord of in de stad ook kunnen gedijen. Voor een plek als **De Ceuvel** is verhuizing praktisch onmogelijk vanwege de verbondenheid met de grond, die de afgelopen elf jaar door fytoremediatie (met behulp van planten!) veel schoner is geworden. De woonboten waar de ateliers van de broedplaats in zijn gevestigd, zijn ook zeer moeilijk te verplaatsen. Voor zover verhuizing mogelijk is voor de plekken van WNMW, is het wel zaak dat goed wordt nagedacht over de transitie: in de buurt opgebouwde netwerken kunnen snel verwateren, waardoor de sociale waarde verdampt. Daarnaast kan bij verplaatsing uit Noord ook productieve capaciteit, zoals maakruimte, ateliers, oefenplekken en experimenteerruimte uit het stadsdeel verdwijnen. Voor organisaties zelf is het moeilijk om een tijd zonder inkomsten te overbruggen.

Ondanks de uitdagingen is er wel flexibiliteit: de meeste plekken staan open voor het toevoegen van andere functies en gedeeld gebruik in samenwerking met andere partijen. **NoordOogst** heeft bijvoorbeeld het initiatief genomen om zelf een plan[46] te presenteren waarin stadslandbouw, sport, groen, ondernemerschap en maatschappelijke functies worden gecombineerd. Ook **De Ceuvel** heeft zelf een plan geschreven voor herontwikkeling van de huidige plek, waarin naast de broedplaats en het café ruimte is voor coöperatief wonen. En dat alles als zoöp, wat wil zeggen: in samenwerking met de natuurlijke omgeving.

De VerbroederIJ

Echt een van de fijnste plekken om te ontspannen, te ontmoeten, geinspireerd te raken. Het voelt net als een familiehuis.

Bezoeker

Rewind Music Studio

De beste plek die je jezelf kan wensen als muzikant. De creatieve muziek HUB van Amsterdam.

Gebruiker

AANBEVELINGEN

Hieronder geven we een aantal aanbevelingen voor het verduurzamen van waarde die is ontstaan in tijdelijkheid. Sommige kunnen snel en met relatief weinig middelen worden uitgevoerd, voor andere is meer geld of politiek draagvlak nodig. We gaan hierover graag in gesprek.

Investeer in een cultureel-maatschappelijk vastgoedfonds
Een organisatie als NV Zeedijk toont al veertig jaar hoe de leefbaarheid van een gebied drastisch kan worden vergroot[47] door op strategische plekken vastgoed te kopen, herbestemmen en verhuren aan de juiste partijen.[48] Doordat NV Zeedijk door de jaren heen een aanzienlijke vastgoedportefeuille heeft opgebouwd, kan de aankoop van nieuwe panden helemaal of grotendeels vanuit de markt worden gefinancierd. In 2022 zijn bijvoorbeeld negen panden aan de Oudebrugsteeg, ter waarde van € 20,9 miljoen, aangeschaft en herbestemd, bijna volledig met een lening van de Rabobank[49]. De investeringen van de gemeente als grootaandeelhouder in panden in de beginjaren, zijn een vliegwiel geweest voor een organisatie die nog altijd bepalend is voor de sfeer op en rondom de Zeedijk. Hoewel Noord andere uitdagingen kent dan de binnenstad, is de nood er net zo hoog en kunnen er lessen worden getrokken uit de methodiek van NV Zeedijk. Ook in Noord past een aanpak die stuurt op het betrekken van een grote diversiteit aan ondernemers en stad- en cultuurmakers, en het maken van ruimte(s) voor maatschappelijke meerwaarde in de buurt, dichtbij de plekken waar het nodig is.

We raden aan om een cultureel-maatschappelijk vastgoedfonds op te richten waar de gemeente in zou kunnen participeren op voorwaarde dat hier een bepaalde investering vanuit de markt tegenover staat. Net als bij NV Zeedijk zou het gaan om een publiek-private samenwerking, met een duidelijk maatschappelijk doel: bijdragen aan de leefbaarheid van Amsterdam door ruimte te maken voor groene, culturele en maatschappelijke initiatieven. Pilots kunnen worden gedaan in de stadsdelen waar dit het hardst nodig is: Noord, Nieuw-West en Zuid-Oost. De plekken van WNMW zouden capabele partners kunnen zijn. Ma.akbank Stek heeft in december 2025 al de uitkomsten van een eerste onderzoek naar mogelijke financieringsmodellen gepresenteerd aan Gemeentelijk Vastgoed en wethouder Groot-Wassink.

Evaluatie voor tijdelijke projecten, bijvoorbeeld na 7 uit 10 jaar, eventueel met traject voor begeleiding richting de toekomst
Ga actief en op gezette momenten het gesprek aan met initiatiefnemers op een tijdelijk contract in een pand van de gemeente, om duidelijkheid te geven over het perspectief. Als een initiatief aantoonbaar maatschappelijke waarde levert, kan begeleiding worden geboden bij duurzame doorontwikkeling.

Richt tenders en openbare aanbestedingen specifiek in om bottom-up initiatieven te stimuleren en tijdelijke initiatieven te bestendigen
Dit kan, ook met inachtneming van het Didam-arrest, bijvoorbeeld door meer te kaderen op culturele en maatschappelijke meerwaarde, het betrekken van de buurt, draagvlak in de buurt, kwaliteit van de sociale en culturele programmering, enzovoorts.

Durf meerjarige contracten te geven in plaats van verlenging per jaar of anderhalf jaar
Korte verlenging op korte verlenging, of zelfs een situatie waarin geen nieuw contract wordt afgesloten en de huur toch doorloopt, is zeer gebruikelijk voor tijdelijke initiatieven. Geef meer duidelijkheid als gebiedsontwikkeling wordt uitgesteld. Ook als geen permanen-

te plek kan worden geboden, kan een verlenging van bijvoorbeeld 3 jaar investeringen rechtvaardigen die onmogelijk zijn met een perspectief van slechts 1 tot 1,5 jaar.

Breid de referentienormen voor gebiedsontwikkeling uit
Neem bijvoorbeeld stadslandbouw en Vrije Ruimte expliciet op in de referentienormen. In de praktijk blijkt dat dit soort voorzieningen in de gebiedsontwikkeling nu ondergesneeuwd raken, ook al heeft de gemeente er wel concrete doelen voor gesteld.

Herneem de Regeling Integraal Maatschappelijk Initiatief (RIMI)
Een uniek, broodnodig instrument om beleidsoverstijgende initiatieven te financieren. Bovendien was deze afdeling erin gespecialiseerd om grip te krijgen op de toegevoegde waarde van dit soort initiatieven en de spreiding in de stad.

Faciliteer en stimuleer het gebruik van Buurtrechten door bewonersinitiatieven
Waaronder *right to challenge*, *right to bid* en *right to plan*. In 2024 zijn Buurtrechten opgenomen in de Participatieverordening van de Gemeente, maar tot op heden is er weinig ruchtbaarheid aangegeven. Dit zijn potentieel sterke instrumenten, verankerd in wetgeving en beleid, om bewoners meer invloed te geven op hun stad. Er is sinds kort een adviseur Buurtrechten die initiatiefnemers begeleidt, durf initiatieven die zich aandienen serieus te nemen.

Geef Expeditie Vrije Ruimte meer mandaat en capaciteit om de gestelde doelen te bereiken
Juist in een periode van stormachtige stedelijke herontwikkeling is het van belang om vrije stedelijke ruimte te waarborgen, zodat er ruimte blijft voor bewonersinitiatief en experiment.

Creëer een vast aanspreekpunt voor huurders van tijdelijke panden van de gemeente
Uit ons onderzoek blijkt dat continuïteit in het contact met de gemeente soms ontbreekt en dat vaak voor verschillende onderwerpen verschillende contacten nodig zijn. Afdelingen als Expeditie Vrije Ruimte of Makelpunt, de website van de Stadsloods waar vraag en aanbod samenkomen, zouden een rol kunnen vervullen als chef begeleiding in tijdelijkheid.

Ontwikkel een route voor coöperatief en collectief eigenaarschap voor bewonersinitiatieven
Meerdere plekken onderzoeken al coöperatieve vormen of coöperatieve ontwikkeling. Ondersteun deze ontwikkelingen door gebruik te maken van de lessen geleerd door de gemeente in het faciliteren en stimuleren van de inmiddels florerende, coöperatieve woonsector.

Besteed leegstandsbeheer van gemeentelijk vastgoed enkel nog uit aan partijen die hebben bewezen voor maatschappelijke meerwaarde te zorgen
Geen Zwerfkei, Leegstandbeheer Amsterdam of Ad Hoc. Partijen als Leegstandoplossers Amsterdam (LOLA) of meurkens&meurkens zorgen al jarenlang voor grote meerwaarde in de buurten waarin ze actief zijn en hebben talloze nieuwe ondernemingen en culturele en sociale initiatieven mogelijk gemaakt.

Creëer mogelijkheden voor betrouwbare culturele of maatschappelijke partijen om eigen beheer te doen en zo de kostprijsdekkende huur te verlagen
Bied betrouwbare partijen de mogelijkheid om zelf onderhoud en beheer te doen om zo de kosten te drukken. Geef eventueel ondersteuning tijdens de overgangsfase, bijvoorbeeld bij het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan.

Breid de kaart met maatschappelijke voorzieningen uit en neem het toekomstperspectief van plekken erin op
Door ook tijdelijke initiatieven en bewonersinitiatieven op te nemen in de kaart en kennis over de contractduur toe te voegen ontstaat een meer fijnmazig beeld van de voorzieningen in de stad en inzicht in potentiële leemten. Een afdeling als Makelpunt zou kunnen fungeren als loket voor het bereiken van tijdelijke initiatieven.

Moestuinschool: Ik ben mijn hele leven al bezig met eten, maar waar het vandaan komt was een blinde vlek voor mij. Nu ik dit jaar mijn eigen groente teel eet ik ineens meer lokaal en uit het seizoen. Dat wil ik doorgeven aan de volgende generatie in mijn buurt, ik wil het zichtbaar maken voor kinderen. deelnemer

Pexpo is de verbinding tussen Amsterdam-Noord en “Amsterdam van de andere wereld”.

oud-medewerker

Voetnoten

1. Bron: CBS, 2025
2. Honderdduizend Noorderlingen - De bevolking van Amsterdam-Noord toen en nu - openresearch.amsterdam
   Prognose bevolking 2024-2050 | Website Onderzoek en Statistiek
3. Staat van Noord - Woningmarkt en leefbaarheid WiA, 2023
   2023 | Jaarbericht AFWC
4. Veranderend Noord | Website Onderzoek en Statistiek
   Veranderend Noord - Ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling en woningvoorraad van Noord, 2017
5. Factsheet Armoede in beeld Noord 2022 - openresearch.amsterdam
6. Gebiedsgerichte Opgaven Sociaal 2025-2030 - Stadsdeel Noord, Noord-West, Sociale Cohesie, pagina 18
7. Gebiedsgerichte Opgaven Sociaal 2025-2030 - Stadsdeel Noord, Noord-Oost, pagina 12-13
8. Gebiedsgerichte Opgaven Sociaal 2025-2030 - Stadsdeel Noord, Oud-Noord, pagina 14-15
   Aanpak Noord – Plan van Aanpak - Kansen voor Jeugd, pagina 25
9. Gebiedsgerichte Opgaven Sociaal 2025-2030 - Stadsdeel Noord, Noord-West, pagina 17 en 18
10. Beleidskader Sociale Basis Amsterdam 2025-2030, Hoofdstuk 3.2
11. Gebiedsgerichte Opgaven Sociaal 2025-2030 - Stadsdeel Noord
12. Voor maakindustrie is in Noord geen ruimte meer
13. Aanpak Noord - Pionieren en samenwerken in vertrouwen, pagina 10
14. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 14.1.1
15. Werkplan Sociale Firma’s 2015-2016
16. Amsterdam Impact Actieprogramma Sociaal Ondernemen 2015-2018
17. Bestedingsplan 2025-2026: Aanpak Noord, Noords Sociaal Ondernemerschap en opbouw ecosysteem, pagina 4 - 5
18. Gebiedsgerichte Opgaven Sociaal 2025-2030 - Stadsdeel Noord
19. Vrije Ruimte projecten - openresearch.amsterdam
20. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 19.2 en Hoofdstuk 21.5
21. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 4.5.3
22. Vrije Ruimte Amsterdam - openresearch.amsterdam
23. Expeditie Vrije Ruimte 2020-2021, hoofdstuk 2
24. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 21.4.5
25. Investeringsnota Hamerkwartier: Van bedrijventerrein tot Hamerkwartier, Groene wijk, pagina 70-71
26. Stories, Buiksloterham, Amsterdam - Platowood
    Alweer houthoogbouw in Amsterdams Buiksloterham - Het Houtblad
27. Protest tegen bomenkap Noorderpark: ‘Het groen verdwijnt hier zienderogen’ | Het Parool
28. Uitvoeringsagenda Voedelstrategie 2023-2026, Hoofdstuk 4, Actielijn 4: Stadslandbouw en korte ketens
29. Stadslandbouw NoordOogst dreigt te verdwijnen: ‘Wij zijn hier verankerd. Geworteld’ | Het Parool
30. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 4.4
31. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 4.4.3
32. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 4.4.2
33. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 13.4
34. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 7, pagina 53
35. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 15.3, Ambitie 1
36. Omgevingsvisie Amsterdam 2050 - Actualisatie 2025, Hoofdstuk 13.4
37. Hoofdlijnen Kunstenplan 2025-2028, voorwoord, pagina 4
38. Hoofdlijnen Kunstenplan 2025-2028, Ruimte voor kunst en cultuur, pagina 12
39. Hoofdlijnen Kunstenplan 2025-2028, Hoofdstuk 2, pagina 26
40. Hoofdlijnen Kunstenplan 2025-2028, Hoofdstuk 1, pagina 14-15
41. Aanpak Noord - Plan van Aanpak, Hoofdstuk 5, pagina 36
42. Hoofdlijnen Kunstenplan 2025-2028, Hoofdstuk 4, pagina 41
43. Hoofdlijnen Kunstenplan 2025-2028, Hoofdstuk 3, pagina 28
44. Atelier- en Broedplaatsenbeleid 2025-2028, Hoofdstuk 1, pagina 11
45. Atelier- en Broedplaatsenbeleid 2025-2028, Bijlage 4 - Advies stadsdelen inclusief reactie, 1.3 Stadsdeel Noord
46. Sport en Voedselpark Noord – NoordOogst
47. De maatschappelijke meerwaarde van NV Zeedijk, Thomas de Graaff, Casper Klipp, Hans Koster, Vrije Universiteit Amsterdam
48. Maatschappelijke waarde aanpak NV Zeedijk 2015, hoofdstuk 3.2
49. Jaarverslag NV Zeedijk, 2021

NoordOogst

Een uniek buurtinitiatief dat mensen verbindt en ruimte geeft aan natuur.

buurtbewoner

COLOFON

Wat Niet Mag Wijken
Behoud de toegevoegde maatschappelijke, culturele en duurzame waarde van 12 tijdelijke plekken in Amsterdam-Noord
april 2026

Team:	Bart Verbunt, Coen Dijkstra, Jonathan Luger, Tessa Hermelink
Tekst:	Bart Verbunt
Onderzoek:	Bart Verbunt, Coen Dijkstra
Fotografie:	Coen Dijkstra
Vormgeving / infographic:	Studio Sieto
Correcties en feedback:	Jonathan Luger, Tessa Hermelink, Hay Schoolmeesters, Sven van der Burg, Tania Spaans, Vincent Jobse, Johannes van den Akker, Dirk Dekker, Nicole Schuil, Carlo Norder.

Dit rapport is tot stand gekomen met financiering en advies van Aanpak Noord.

Met steun en advies van de plekken van WNMW:
Buurthuis De Bol
De Ceuvel
Het Groene Veld
Helen's Free Food Market
De Lokatie
De Modestraat
De Moestuinschool
NoordOogst
PEXPO
Rewind Music Studio
De VerbroederIJ
De Vliegtuin

www.watnietmagwijken.nl